

TEKNIIKAN SANASTOKESKUS ■ CENTRALEN FÖR TEKNISK TERMINOLOGI

TERMINFO

Seitsemästoista vuosikerta • numero 4 • 1997

TEPA-termipankki
WWW:ssä

Tilastokuvaoiden
minisanasto

SGML sanastojen
tallennuksessa

Kirjallisuutta

TERMINFO

17. vuosikerta • numero 4 • 1997

Julkaisija: Tekniikan Sanastokeskus ry

Kustantaja: Oy EDITA Ab

Päätoimittaja: Olli Nykänen

Toimitusneuvosto: Jukka Ihanus,

Kari Kaartama, Pertti Laine,

Olli Nykänen, Mikael Reuter,

Seija Suonuuti, Krista Varantola,

Martti Virtanen, Pekka Ylä-Anttila

Painopaikka: Oy EDITA Ab, Helsinki 1997

Tilaukset ja osoitteenmuutokset

Oy EDITA Ab, Lehtitilaukset,

PL 800 (Hakuninmaantie 2), 00043 EDITA

tilaukset: puh. 9800-2599 (puhelu ilmainen)

osoitteenmuutokset: puh. (09) 566 0404

telekopio (09) 566 0380

Tilausehto

Kestotilauksena tilattu lehti tulee tilaajalle vuodesta toiseen ilman eri uudistusta, kunnes tilaaja joko muuttaa tilauksen määräaikaiseksi tai lopettaa sen. Tilauksen hinta on vuoden alussa voimassa oleva hinta, joka on painettu lehteen. Tilauksen voi keskeyttää ennen tilauskauden loppua joko puhelimitse tai kirjeellä. Peruutus on tehtävä vähintään kaksi viikkoa ennen tilausjakson alkamista. Mikäli peruutus ei saavu määräaikaan mennessä, laskutetaan tilaajan saamat lehdet irtonumerohintaan sekä peruutuksen aiheuttamat kulut 30 mk.

Tilauhinnat Suomessa

Kestotilaus 175 mk (12 kk)

Vuositilaus 190 mk (12 kk)

Irtonumero 35 mk

Ilmesty 4 kertaa vuodessa.

Irtonumeromyynti

EDITA-kirjakaupat Helsingissä:

Annankatu 44 ja Eteläesplanadi 4.

Muut EDITA-myyntipisteet:

Akateeminen Kirjakauppa (Lappeenranta,

Oulu, Tampere ja Vaasa),

Suomalainen Kirjakauppa (Joensuu, Jyväskylä,

Kuopio, Mikkeli ja Rovaniemi),

Turun Kansallinen Kirjakauppa.

Tilajarekisterin tietoja voidaan käyttää suoramarkkinoinnissa.

ISSN 0358-7517

Sisällysluettelo

TEPA-termipankki WWW:ssä 3
OLLI NYKÄNEN

Kuvio, kaavio vai diagrammi? . . . 5
SARI LATVA, OLLI NYKÄNEN

**SGML-standardin käyttö
sanastojen tallennuksessa 13**
JARI PERKIÖMÄKI, ARI HOVILA

Termipalvelun joulutauko 16

Valtioneuvoston kielipalvelusta 17
TELLERVO HYTTINEN

Kirjallisuutta 19

Nordterm '97 21
TUULA JONASSON

Korjauksia EU-nimistöön 23

Ympäristösanasto valmis 23

Summaries 24

Lukijapalautte pyydetään lähettämään Tekniikan Sanastokeskukseen (osoite takakannessa) tai sähköpostitse osoitteeseen terminfo@tsk.fi.

Terminfo Internetissä: <http://www.tsk.fi/ti>

Painotuote

TEPA-termipankki WWW:ssä

OLLI NYKÄNEN

Tekniikan Sanastokeskuksen termipankki TEPA on avattu ilmaiseen koekäyttöön Internetissä. TEPA sisältää noin satatuhatta tekniikan ja lähialojen termiä, niiden vastineet yleensä 1–5 kielellä sekä kymmeniä tuhansia määritelmiä. Uuden WWW-käyttöliittymän avulla termitietojen haku TEPAsta on entistä sujuvampaa.

TEPA on Tekniikan Sanastokeskuksen koorama ja ylläpitämä termipankki, joka sisältää erikoisalojen – varsinkin tekniikan – termejä ja määritelmiä. TEPA:n kielet ovat suomi, ruotsi ja muut pohjoismaiset kielet sekä englanti, saksa, ranska, venäjä (translitteroituna), espanja ja italia. Eniten TEPA:ssa on suomea, mutta usein termitietueissa on suomenkielisten termien ja määritelmien lisäksi vastineet 1–5 muulla kielellä.

Kaikkiaan TEPA:ssa on noin 100 000 termitietuetta. Tiedot ovat peräisin TSK:n ja muiden asiantuntijatahojen laatimista ammattisanastoista ja -sanakirjoista. Termien määrä kasvaa vuosittain sitä mukaa kuin TSK saa käyttöönsä termipankkiin soveltuvaa aineistoa. Kaikille, jotka työssään tarvitsevat erikoisalojen termejä tai jotka muuten ovat niistä kiinnostuneita, TEPA tarjoaa painettuja sanakirjoja tehokkaamman tavan etsiä tietoa suuresta, mutta hyvin järjestetystä aineistosta yhdellä kertaa.

TEPA on ollut yleisön käytettävissä Teknillisen korkeakoulun kirjaston tiedonhakujärjestelmässä jo vuodesta 1987. Aluksi yhteydenotto oli mahdollista vain modeemin avulla, myöhemmin vaihtoehtoksi tuli Telnet-pohjainen pääteyhteys Internetin kautta. Keväästä 1996 alkaen TEPA on kuulunut Otaniemen tietokantaverkkoon, jossa se on yhteiskäytössä

TKK:n kirjaston ja VTT Tietopalvelun TRIP-tietokantojen kanssa (ks. Terminfo 2/96).

Ilmainen WWW-koekäyttö

Marraskuun 1997 alussa avattiin yleisölle myös pelkistetyin yksinkertainen WWW-käyttöliittymä, joka oli sitä ennen TSK:n ja TSK:n sisäisessä koekäytössä noin puolen vuoden ajan. WWW-liittymän yleinen käyttö on ilmaista näillä näkyminen toukokuun 1998 loppuun saakka, minkä jälkeen käyttö muuttuu maksulliseksi. Käyttömaksujen suuruudesta ja perimistavasta ei kuitenkaan ole vielä tehty lopullista päätöstä.

TEPA:n hakulomake löytyy Internet-osoitteesta <http://otatrip.hut.fi/tkk/tepa>. Taustatiedot termipankin toimintaperiaatteesta ja sisällöstä ovat puolestaan Tekniikan Sanastokeskuksen WWW-sivustolla, jonka osoite on <http://www.tsk.fi>. TEPA:n esittelysivulle pääsee myös suoraan osoitteella <http://www.tsk.fi/info/tepa1.html>.

Hakulomakkeen rakenne ja ulkoasu eivät tätä kirjoitettaessa ole aivan lopullisia. Itse asiassa muutoksia voidaan tehdä hyvin vielä ensi vuonnakin. Otamme tietysti mielellämme vastaan myös palautetta käyttäjiltä.

Sisältökin kehittyi

TEPA:n sisältö ei ole viime vuosina merkittävästi kasvanut, mutta luvassa on parannusta viimeistään kevään 1998 kuluessa. Useita uusia aineistoeriä on pikku hiljaa valmisteltu TSK:ssa TEPAan syötettäväksi, mukaan lukien sekä TSK:n omia että muilla tahoilla laadittuja sanastoja. Niiden myötä termipankki laajennee noin viidenneksen nykyisestä.

Tietojen määrän lisäämisen ohella on suunnitteilla tietuerakenteen tarkistaminen. Käyttäjän kannalta ei sentään ole kysymys kovin mullistavista muutoksista, eihän tiedon perusluonne muutu miksiäkään, kun edelleen on kysymys pääasiasa termeistä ja määritelmistä sekä näitä koskevista lisähuomautuksista. Lähinnä muutoksilla pyritään hyödyntämään käytössä olevan tietokantaohjelman (TRIP) ominaisuuksista aiempaa enemmän niitä, joista on etua juuri terminologisen tiedon käsittelyssä ja haussa.

Alkoiko kiinnostaa?

Lisätietoja TEPAsta ja sen WWW-käytöstä saa tietysti Internetistä (osoitteet edellisellä sivulla) mutta myös perinteisin keinoin Tekniikan Sanastokeskuksesta (yhteystiedot lehden takakannessa) ja Teknillisen korkeakoulun kirjastosta, Otaniementie 9, 02150 ESPOO, puhelin (09) 451 4138, telekopio (09) 451 4132, sähköposti tenttu@hut.fi. Molemmissa paikoissa voi myös itse kokeilla TEPAa.

The screenshot shows a Netscape browser window titled "Netscape - [Tepa - hakulomake]". The address bar contains "http://otatrip.hut.fi/tkk/tepa/index.html". The main content area displays the title "Tepa - hakulomake" and "Tekniikan Sanastokeskuksen termipankki" with the "tsk" logo. Below the title are several navigation links: "Tietokantaluettelo", "Hakuopas", "Tietokannan kuvaus", "Tietoja TEPAsta", "TSK:n muut palvelut", and "Palaute sisällöstä". The search form includes a "Vapaatekstihaku:" field, a "Termi:" field with "termipankki" entered, and an empty "Lähdeviite:" field. Below the form are radio buttons for "Sanojen katkaisumerkki on * (tähti)." and "Hakuehto kenttien välillä: AND OR", and radio buttons for "Toiminto: Haku Selaa hakutermejä". There are "Suonta" and "Tyhjennä lomake" buttons. At the bottom, it shows "E-mail: tenttu@hut.fi" and "URL: <http://otatrip.hut.fi/tkk/tepa>". The status bar at the bottom says "Document Done".

TSK:n termipankki TEPA on nyt käytettävissä myös WWW:n kautta. Hakulomakkeen osoite on <http://otatrip.hut.fi/tkk/tepa>. WWW-liittymä on ilmaisessa koekäytössä toukokuun 1998 loppuun saakka. Sekä käyttöliittymää että termipankin sisältöä on määrä vielä kehittää koekäytön aikana.

Kuvio, kaavio vai diagrammi?

SARI LATVA, OLLI NYKÄNEN

Filosofian ylioppilas Sari Latva oli keuhällä 1997 Tekniikan Sanastokeskuksessa Vaasan yliopiston sijoittamana harjoittelijana. Harjoittelunsa aikana hän kokosi oheisen tilastokuvioita käsittelevän minisanaston, jonka yksityiskohdat viimeisteli Terminfon toimitus.

Kesäharjoittelu Tekniikan Sanastokeskuksessa merkitsee aina myös minisanaston laatimista. Aiheekseni valitsin tilasto- yms. tietojen havainnollistamiseen käytettävät *kuviot, kaaviot, diagrammit* — tai miksi niitä nyt sitten kutsuttaisiinkaan.

Työ ei ollut mitenkään helppoa, vaikka kirjat ja tietokoneohjelmat, erityisesti taulukkolaskentaohjelmat, suorastaan vilisivät kaikenlaisia kuvioita. Kuitenkaan kirjallisuuden ja ohjelmien avulla ei noin vain selvinnyt, mitä yleisnimitystä suomen kielessä oikeastaan pitäisi käyttää: *kuviota, kaaviota, diagrammia, graafia* vai kenties vain yksinkertaisesti *kuvaa*.

Jos jotkin teokset sitten olivatkin yleisnimityksestä selvästi jotakin mieltä, saattoi epäselvyyttä riittää merkityksissä. Onhan lähes jokaisesta kuviotyypistä löydettävissä lukemattomia erilaisia muunnelmia, ja rajojen vetäminen niiden välille on kiusallisen vaikeaa. Kuviotyyppejä koskevan termistön — ja samalla käsitteistön — osittaista vakiintumattomuutta kuvaa esimerkiksi se, että *pylväskuviota* pidetään joskus *histogrammin* synonyymina.

Sanaston rajaaminenkaan ei ollut helppoa. Kattavan sanaston tekeminen esimerkiksi pelkistä *pylväskuvioista* olisi ollut työlästä, jos edes mahdollista. Niinpä otin sanastooni vain yleisimmin tilastotieteen kirjoissa ja taulukkolaskentaohjelmissa esiintyneitä termejä. Niistäkin osa piti käytännön syistä jättää sanaston

ulkopuolelle; näin kävi esimerkiksi *teemakartan* alakäsitteille.

Tilastokuvioiden asiantuntija Vesa Kuusela Tilastokeskuksesta kommentoi aikaansaannostani ja toi näin valoa kirjallisuudesta löytämäni käsitteiden ja termien sekasotkuun. Esimerkiksi *kuvio*-sanan käyttö sanastossa *diagrammin* tai *kaavion* sijasta perustuu paljolti hänen antamaansa palautteeseen. Synonyymi *tilastokuva* sopii niihin tilanteisiin, joissa yleiskielessäkin käytettävä *kuvio* voisi antaa sijaa väärinkäsityksille. Toivottavasti tämä ratkaisu selkeyttää ainakin suomenkielisen termistön käyttöä jatkossa.

Minisanaston määritelmillä pyritään ensisijaisesti luonnehtimaan eri kuviotyypeissä käytettävän esitystavan olennaista "jujua". Käsitteiden täsmälliseen — ja samalla havainnolliseen — määrittelyyn ei verbaalinen ilmaisu kuitenkaan tuntunut kaikissa tapauksissa riittävän. Siksi sanastoon on liitetty myös esimerkkejä useimmista kuviotyypeistä. Varsinkin tässä tapauksessa tuntuu todella olevan niin, että kuvat kertovat enemmän kuin pelkät sanat.

Sanasto ei varsinaisesti ota kantaa siihen, mitkä kuviotyypit ovat hyviä, mitkä huonoja — tai millaisen tiedon esittämiseen jokin kuvio sopii. Eräissä huomautuksissa on silti mainittu kuvioiden tavanomaisista käyttötavoista tai mahdollisesta epähavainnollisuudesta. Aiheesta enemmän kiinnostuneen kannattaa perehtyä tilastoalan oppi- ja tietokirjoihin.

Minisanaston tekeminen paljasti mielestäni selvästi sen, että tälle alalle pitäisi saada kattavampikin sanasto varsin pian. Muuten eri termien käyttäminen samassa merkityksessä ja samojen termien käyttö eri merkityksissä jatkuu tulevaisuudessakin.

Tilastokuvioiden minisanasto

1

kuvio; tilastokuvio

mieluummin kuin: kaavio; diagrammi; graafi

sv diagram *n*; graf

en chart; graph; diagram; statistical chart

de Diagramm *n*

tilastoaineistoon tai muihin vastaaviin numeerisiin tietoihin perustuva graafinen esitys

Kuvioilla esitetään yhden tai useamman muuttujan arvoja suhteessa johonkin vertailukohtana olevaan suureen tai tilastolliseen luokkaan.

2

kaksiulotteinen kuvio

sv tvådimensionellt diagram *n*

en two-dimensional chart; 2-D chart; two-dimensional graph

de zweidimensionales Diagramm *n*

kuvio, jossa tiedot esitetään vaakasuoran x-akselin ja pystysuoran y-akselin määrittämässä tasossa

3

kolmiulotteinen kuvio

sv tredimensionellt diagram *n*

en three-dimensional chart; 3-D chart; three-dimensional graph

de dreidimensionales Diagramm *n*

kuvio, jossa tiedot esitetään (yleensä tasoon projisoituna) vaakasuoran x-akselin, pystysuoran y-akselin ja kohtisuorassa näiden muodostamaa tasoa vasten olevan z-akselin avulla

Kolmiulotteinen kuvio on usein kaksiulotteista vaikealukuisempi, ja se voi antaa jopa harhaanjohtavan vaikutelman. Esimerkiksi kuvion eri osien vertailtavuus voi olla huono.

Kolmiulotteista vaikutelmaa käytetään toisinaan visuaalisena tehokeinona myös sellaisissa kuvioissa, joissa muuttujien lukumäärä ei sitä vaadi.

4

pylväskuvio

sv stapeldiagram *n*

en bar chart; bar graph; bar diagram

de Balkendiagramm *n*; Stabdiagramm *n*; Säulendiagramm *n*

kuvio, jossa kuvattavat lukuarvot esitetään pysty- tai vaakasuorina pylväinä siten, että näiden pituus kuvaa arvojen absoluuttista tai suhteellista suuruutta

Pylväskuviolla voidaan esittää esimerkiksi arvon muuttuminen tietyn ajan kuluessa.

Englannin bar-sana viittaa toisinaan myös nimenomaan *vaakapylväskuvioon*.

5

pystypylväskuvio

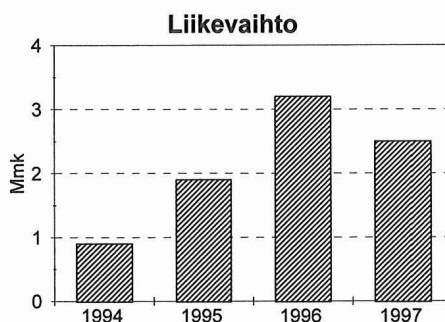
sv stående stapeldiagram *n*; stapeldiagram *n* med stående staplar

en column chart; vertical-bar chart; column graph; column diagram

de vertikales Balkendiagramm *n*; senkrechtes Balkendiagramm *n*

pylväskuvio, jossa luokat on järjestetty vaakasuoraan ja niihin liittyviä arvoja kuvastavat pylväät ovat pystysuoria

Pystypylväskuviolla korostetaan usein määrää tai määrän muutoksia.

Kuva 1. Esimerkki yksinkertaisesta *pystypylväskuviosta*.

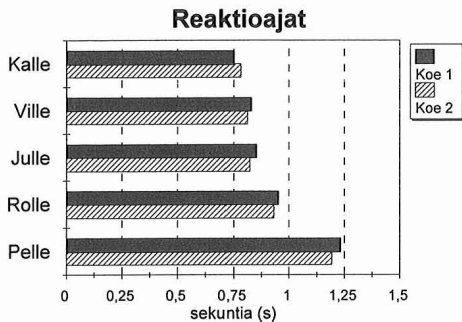
6

vaakapylväskuvio

sv liggande stapeldiagram n ; stapeldiagram n med liggande staplar
 en horizontal-bar chart; horizontal-bar graph; horizontal-bar diagram; rotated bar chart; bar chart
 de horizontales Balkendiagramm n ; waagerechtes Balkendiagramm n

pylväskuvio, jossa luokat on järjestetty pystysuoraan ja niihin liittyviä arvoja kuvastavat pylväät ovat vaakasuoria

Vaakapylväskuviossa paras ja informatiivisin tulos saadaan, kun pylväät ovat suuruusjärjestyksessä. Luokkien luonnollista järjestystä ei kuitenkaan pidä rikkoa.

Kuva 2. Esimerkki *vaakapylväskuviosta*.

7

pyramidikuvio; pyramidi

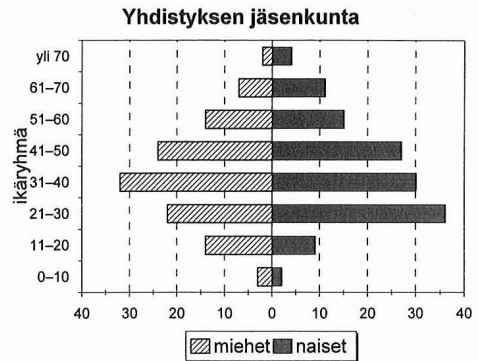
sv befolkningspyramid
 en age-sex pyramid; age pyramid; population pyramid; age-and-sex triangle

de Alterspyramide f ; Bevölkerungspyramide f

vaakapylväskuvio, jossa pylväät levittäytyvät kronologisessa tai suuruusjärjestyksessä keskusakselin molemmin puolin antaen katsojalle ainakin osittain symmetrisen vaikutelman

Pyramidikuvio on tavallinen kuvattaessa esimerkiksi väestön ikäjakaumaa sukupuolittain (ns. väestöpyramidi).

Itse asiassa kaikki vieraskieliset vastineet viittaavat juuri tähän suppeampaan merkitykseen.

Kuva 3. Esimerkki *väestöpyramidista*.

8

histogrammi

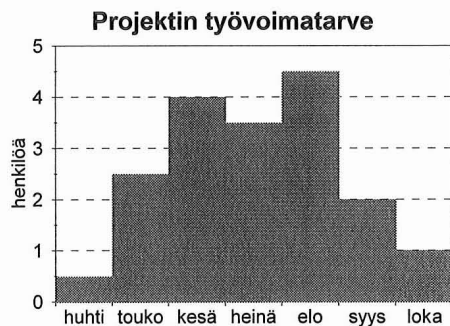
sv histogram n

en histogram

de Histogramm n

pylväskuvio, jossa pylväät on piirretty kiinni toisiinsa

Histogrammia käytetään yleensä kuvaamaan jatkuvaa muuttujaa. Jos pylväiden väliviivoja ei piirretä näkyviin, histogrammi on jokseenkin *porraskuvion* kaltainen.

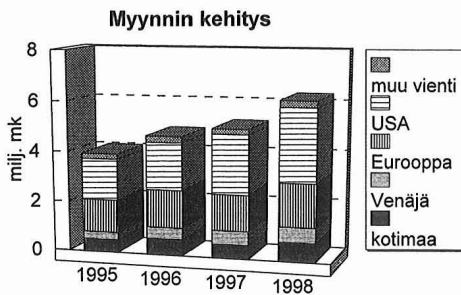
Kuva 4. Esimerkki *histogrammista*.

summapylväskuvio

sv stapeldiagram n med delade staplar
en stacked bar chart; stacked bar graph
de gestapeltes Balkendiagramm n ;
Stapelbalkengrafik f

pylväskuvio, jossa eri muuttujia kuvaavat arvot esitetään saman pylvään summautuvina osina

Pylvään osien keskinäisiä suhteita voi olla vaikea havaita tarkasti.

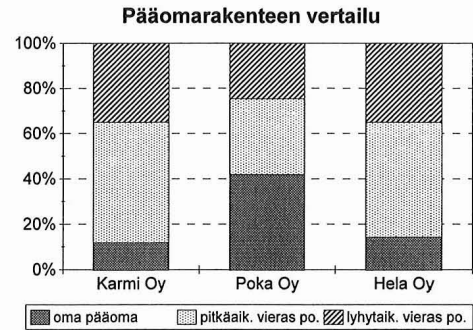
Kuva 5. Esimerkki *summapylväskuviosta*; ylimääräisenä tehokeinona kolmiulotteinen vaikutelma.

10

suhteellinen pylväskuvio; sadan prosentin pylväskuvio

sv stapeldiagram n med relativa andelar
en 100% stacked bar chart
de

summapylväskuvio, jossa pylvään kokonaispituus kuvaa tiettyä kokonaisarvoa (100 %) ja pylvään osat vastaavasti eri muuttujien suhteellista osuutta tuosta kokonaisuudesta

Kuva 6. Esimerkki *suhteellisesta pylväskuviosta*.

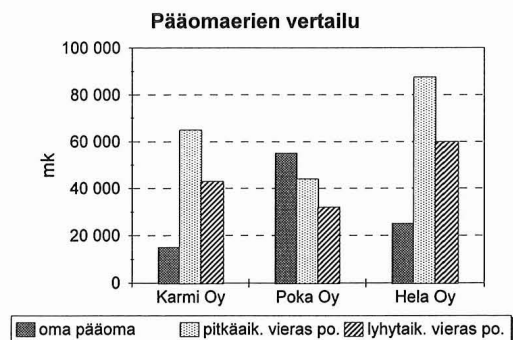
11

pylväsryhmäkuvio

sv stapeldiagram n med grupperade staplar; stapelgruppsdiagram n
en multiple bar chart; multiple bar graph
de mehrfaches Balkendiagramm n ;
mehrfaches Säulendiagramm n

pylväskuvio, jossa eri muuttujia kuvaavat arvot esitetään vierekkäisinä pylväinä kunkin luokan kohdalla

Pylväsryhmien välinen vertailu voi olla vaikeaa, jos kussakin ryhmässä on enemmän kuin kolme pylvästä.

Kuva 7. Esimerkki *pystysuuntaisesta pylväsryhmäkuviosta*.

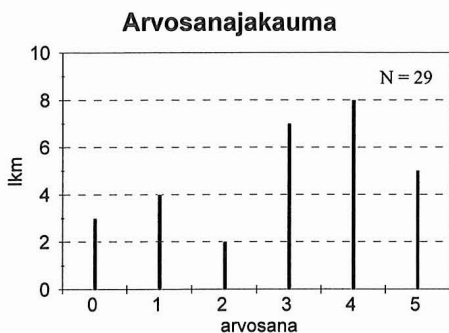
12

janakuvio

sv stolpdiagram *n*
 en rod chart; rod graph
 de

kuvio, jossa kuvattavat lukuarvot esitetään janoina siten, että näiden pituudet vastaavat arvoja

Janakuvio on vaihtoehto yksinkertaiselle *pylväskuviolle*; sillä voidaan korostaa muuttujan epäjatkovaa luonnetta.

Kuva 8. Esimerkki *janakuviosta*.

13

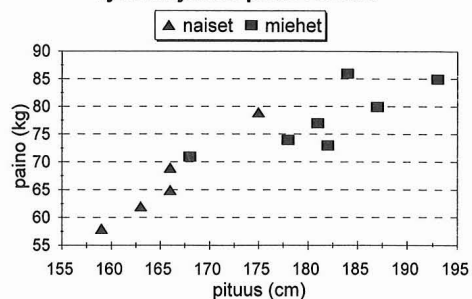
parvikuvio; hajontakuvio

sv punktdiagram *n*; spridningsdiagram *n*
 en scatter chart; scatter graph; scatter diagram; scattergram; XY chart; dot chart
 de Streudiagramm *n*; Punktdiagramm *n*; Korrelationsdiagramm *n*

kuvio, jossa muuttujien arvot ilmaistaan x- ja y-akselien muodostamaan koordinaatistoon merkityin pienin piirrosmerkein

Parvikuvio sopii esimerkiksi tilastollisten mallien tai suuntausten tutkimiseen sekä muuttujien mahdollisten riippuvuuksien selvittämiseen. Piirrosmerkinä voidaan käyttää esimerkiksi pistettä, palloa, rastia, kolmiota tai tähteä.

Työntekijöiden painoverailu

Kuva 9. Esimerkki *parvikuviosta*.

14

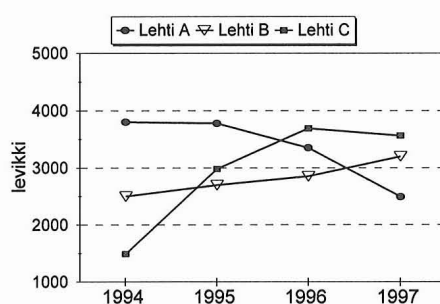
viivakuvio

sv linjediagram *n*
 en line chart; line graph; curve chart; curve
 de Kurvendiagramm *n*; Liniendiagramm *n*

kuvio, jossa muuttujien arvoja vastaavat koordinaatiston pisteet on yhdistetty viivoin

Viivakuviolla voidaan korostaa muuttujan arvon vaihtelua eri havaintokohtien välillä tai ylipäänsä jotakin kehitystä. Viivakuviossa voidaan myös muuttujan arvoja vastaavat pisteet merkitä erikseen näkyviin esimerkiksi samankaltaisin piirrosmerkein kuin *parvikuviossa*.

Levikkivertailu

Kuva 10. Esimerkki *viivakuviosta*.

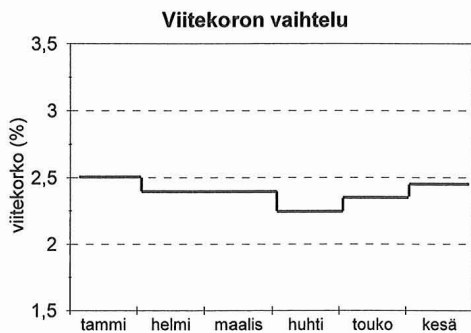
15

porraskuvio

sv trappstegskurva; trappstegsdiagram
n
 en step chart; step graph; step line
 chart
 de

viivakuvio, jossa muuttujien arvoja vastaavat pisteet korvataan vaakasuorilla viivoilla, jotka liitetään edelleen toisiinsa pystyviivoin

Porraskuvio sopii erityisesti tapauksiin, joissa muuttujan arvot muuttuvat hyppäyksittäin.

Kuva 11. Esimerkki *porraskuviosta*.

16

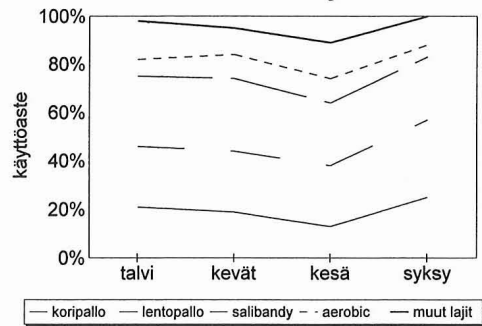
summaviivakuvio; summaviiva

sv banddiagram
n
 en component line chart; multiple fever
 chart
 de Banddiagramm *n*

viivakuvio, jossa eri muuttujia vastaavat arvot esitetään summautuvasti siten, että ylin viiva kuvaa kaikkien muuttujien summaa

Summaviivakuvio erottuu huonosti tavallisesta *viivakuviosta* (ks. kuva 10), ja siinä esitettävien arvojen keskinäinen vertailu on vaikeaa. Parempia vaihtoehtoja ovatkin yleensä *summapylväskuvio* tai *aluekuvio*.

Palloiluhallin käyttö

Kuva 12. Esimerkki *summaviivakuviosta*.

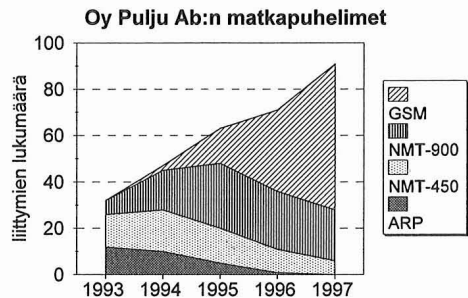
17

aluekuvio

sv ytdiagram
n
 en area chart; area graph; area dia-
 gram; band chart
 de Flächendiagramm *n*

kuvio, jossa muuttujien arvojen kehittymistä kuvataan koordinaatistoon kerroksittain asettuvilla, väritettävillä alueilla

Aluekuvio on tavallaan *summaviivakuvion* muunnos, jossa viivojen rajaamat alueet täytetään väreillä. Mustavalkoisessa kuviossa värit voidaan korvata erilaisilla täyttökuvioilla. Alueiden kuvastamat arvot voidaan esittää joko absoluuttisina tai suhteellisina (vrt. *suhteellinen pylväskuvio*). Aluekuvio korostaa muutoksen määrää, mutta yksityiskohtia siitä voi olla vaikea lukea.

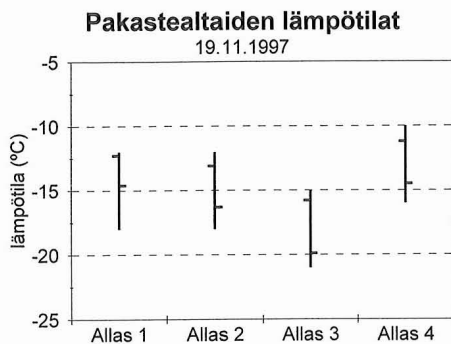

Kuva 13. Esimerkki *aluekuviosta*.

vaihteluvälikuvio; ääriarvokuvio

sv differenssdiagram *n*; kvartilidiagram *n*
 en high-low chart; high-low graph
 de Spannweitendarstellung *f*; Grafik *f*
 mit maximalen und minimalen
 Werten

kuvio, jossa muuttujan arvon mahdollista vaihtelua kuvataan pystyviivalla, johon tehdyt lisämerkinnät (esimerkiksi vaakasuorat poikkiviivat) puolestaan kuvaavat tietyssä mittaustilanteessa saatuja ääriarvoja

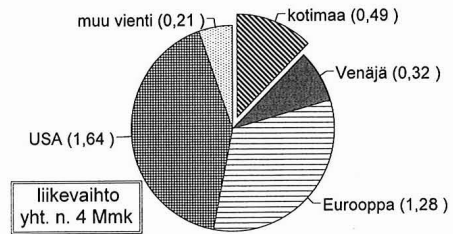
Kuva 14. Esimerkki vaihteluvälikuvioista.

piirakkakuviio; ympyräkuviio; sektori-kuvio

sv cirkeldiagram *n*; sektordiagram *n*;
 puhekielessä myös: paj
 en pie chart; pie graph
 de Kreisdiagramm *n*; Kuchendiagramm
n

kuvio, jossa jonkin kokonaisuuden jakautuminen osiin esitetään ympyrän ja siihen merkittyjen sektorien avulla

Sektorien suuruus kuvaa kokonaisuuden osina esitettävien muuttujien suhteellisia arvoja. Piirakkakuviio on luonteeltaan epätarkka, ja sen havainnollisuus heikkenee, jos siinä käytetään useampaa kuin kuutta sektoria.

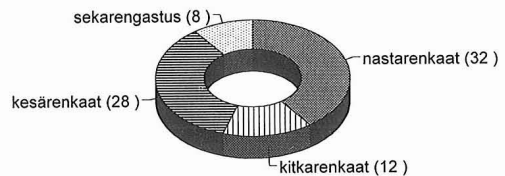
Markkina-alueet 1996

Kuva 15. Esimerkki piirakkakuviosta.

rengaskuvio; lävistetty piirakkakuviio

sv halkakediagram *n*
 en doughnut chart; doughnut graph;
 doughnut
 de

piirakkakuviio, jossa ympyrän keskellä on reikä

Tarkastettujen autojen renkaat
Naantali 15.11.1997

Kuva 16. Esimerkki rengaskuviosta.

teemakartta; kartogrammi

sv kartogram *n*
 en cartogram; statistical map
 de Kartogramm *n*

kuvio, jossa kuvataan karttapohjaan tehdyn lisämerkinnöin jonkin asian, ilmiön tms. alueellisia jakautumia

Merkintöinä voidaan käyttää esimerkiksi tiettyjä piirrosmerkkejä, värejä tai pienikokoisia tilastokuvioita.

yhdistelmäkuvio

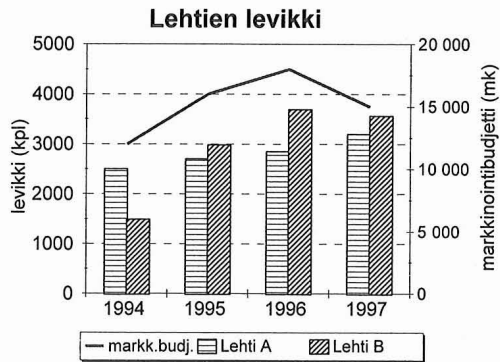
sv blandat diagram *n*; kombinationsdiagram *n*

en combination chart; combination graph

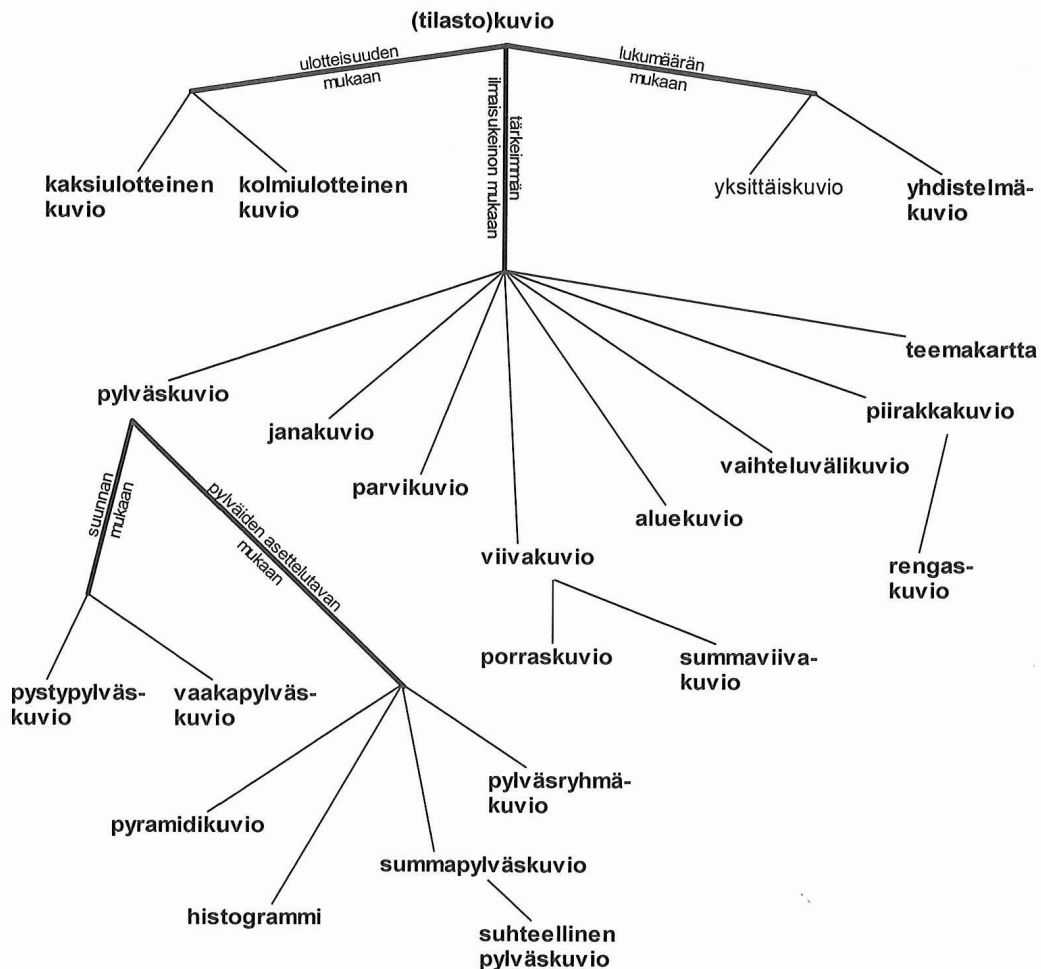
de Kombinationsdiagramm *n*

kuvio, jossa käytetään kahta tai useampaa kuviotyyppiä erilaisten muuttujien kuvaamiseksi samanaikaisesti

Tavallisin lienee *pylväskuvion* ja *viivakuvi*on yhdistelmä. Yhdistelmäkuviota kannattaa käyttää harkiten, koska ne voivat olla sekavia ja vaikeatulkintaisia.

Kuva 17. Esimerkki yhdistelmäkuviosta.

Kuva 18. Kuvioden käsitejärjestelmää.

SGML-standardin käyttö sanastojen tallennuksessa

JARI PERKIÖMÄKI, ARI HOVILA

Alati monipuolistuva viestintä asettaa paljon vaatimuksia sille, miten tietoja tallennetaan. Esimerkiksi termistöt on tallennettava niin, että ne voidaan helposti ja tietosisällön muuttumatta muuttaa erilaisiin esitysmuotoihin eri julkaisutapoja varten. Työkaluksi sopii hyvin vaikkapa yleispätevyyteen ja joustavuuteen tähtäävä kansainvälinen SGML-standardi, kuten Vaasan yliopiston tutkijat Jari Perkiömäki ja Ari Hovila kirjoituksessaan osoittavat.

Sanastojen tallennus on yksi tärkeimmistä terminologiatyön käytännön kysymyksistä. Termistöä sisältävän tietokannan looginen rakenne ja tapa, jolla termitietueet tallennetaan digitaaliseen muotoon, määräävät pitkälti, kuinka monipuolisesti aineistoa — siis termipankkia — voidaan hyödyntää erilaisissa sovelluksissa ja käyttöympäristöissä.

Tässä artikkelissa esitellään malli siitä, miten termistöä voidaan tallentaa kansainvälisen SGML-standardin mukaisesti. Tällainen menettely mahdollistaa muun muassa sen, että termistöä voidaan tehdä hakuja esimerkiksi World Wide Webin kautta. Lisäksi termistön julkaiseminen eri muodoissa — esimerkiksi paperimuodossa tai CD-ROM-levyllä — voidaan automatisoida.

SGML — termintallennuksen pullataikina

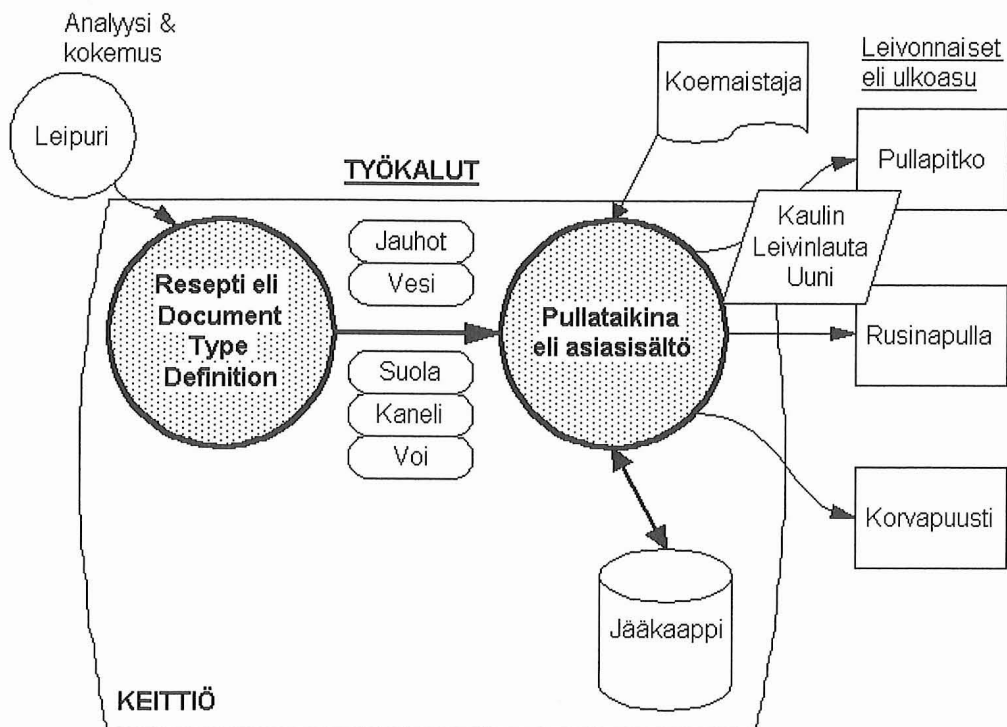
SGML (Standard Generalized Markup Language, ISO 8879:1986) on kansainvälinen standardi, jonka avulla määritellään merkkaukieliä, kuten esimerkiksi WWW-sivujen kuvauskieli Hypertext Markup Language (HTML). SGML:ään liittyviä kä-

sitteitä voi hyvin kuvata leivonta-analogian avulla. Standardin käytännön sovelluksia voidaan näet havainnollistaa painottamalla kahta keittiöstä tuttua asiaa: *reseptiä* ja sen mukaan leivottua *taikinaa*.

Resepti, jota SGML-standardin kielellä kutsutaan *dokumentin tyyppimäärittelyksi* (Document Type Definition, DTD), kertoo kirjoittajalle, mitä ainesosia (standardissa näitä kutsutaan *elementeiksi*) tulee käyttää, jotta taikina saa oikean muodon. Taikina tarkoittaa tässä ASCII-tekstiä, jossa varsinaisen asiasisällön sekaan on ympätty tiettyjä koodimerkkejä — eli reseptissä kerrottuja ainesosia. Tällaista tekstiä standardi kutsuu *dokumentti-instanssiksi*. Koodimerkit erottuvat muusta leipätekstistä erotinmerkkien avulla. Usein, esimerkiksi juuri HTML:ssä, erotinmerkkeinä käytetään kulmasulkeita, siis merkkejä < ja >.

Taikinassa on siis kuvattuna asiasisältö, mutta siltä puuttuu tietojen lukemista helpottava ulkoasu. Näin on tarkoituskin. Niin kuin oikeasti keittiössä voidaan samasta taikinasta leipoa erilaisia leivonnaisia, esimerkiksi pullapitkoja, rusinapullia ja korvapuusteja, voidaan yhdestä ja samasta dokumenttitaikinasta työstää erilaisia ulkoasuja paperijulkaisua, World Wide Web -julkaisua ja CD-ROM-julkaisua varten.

Tästä yhteisestä taikinasta tehtävien julkaisujen tekeminen pyritään lisäksi saamaan mahdollisimman automaattiseksi niin, että parhaimmillaan voidaan puhua rinnakkaisjulkaisemisesta. Luonnollisesti kaikki päivitykset ja muutokset tehdään vain taikinaan, ei valmiisiin tuotteisiin. Tässä korostuukin yksi SGML:n tärkeimmistä periaatteista: sisältö ja sisällön esitysmuoto on erotettu toisistaan.

Kuva 1. SGML-tekniikan osa-alueet kotoisalla tavalla kuvattuna.

Taikinaan kohdistuu koko ajan suuria vaatimuksia, ja siksi sen laatua pitää koko ajan tarkkailla. Tällaisena tarkkailijana, koemaistajana, toimii SGML-parseri eli jäseninohjelma, joka vertaa taikinaa ja sen reseptiä toisiinsa. Mikäli taikina ei ole muodollisesti kunnossa, jäsenin huomauttaa siitä. Laatu onkin yksityiskohtia myöten tärkeää, jotta dokumenttitaikinaista tehtävien julkaisuotteiden valmistus voidaan hoitaa ohjelmallisesti, automaattisesti. Lisäksi valmiin taikinan tulee olla moitteeton ennen kuin se jäädytetään tietokantaan arkistointia varten.

Reseptin merkitystä ei voi painottaa liiaksi. Reseptistä on vastuussa leipurimestari, henkilö joka on analysoinut kohteena olevan dokumenttityypin ja sen perusteella rakentaa siitä muodollisen kuvauksen SGML-standardin osoittamalla tavalla. Reseptistä muodostuu yleensä hierarkkinen järjestelmä, jonka mukaan elementit ilmenevät taikinassa. Käytännössä reseptissä pitää ottaa huomioon

mutakin asioita kuin pelkkä dokumenttityyppi, jolle resepti kirjoitetaan. Esimerkiksi leivontaan käytettävät ohjelmat voivat osaltaan vaikuttaa reseptin muotoon.

NTRF reseptin lähtökohtana

NTRF (Nordic Terminological Record Format; ks. Terminfo 3/97) on 1990-luvulla kehitetty termitietuemalli, joka valmistettiin alun perin pohjoismaisten sanastokeskusten käyttöön. NTRF-spesifikaatiossa määritellään termitietueen rakenne eli se, mitä kustakin käsitteestä ja termistä voidaan kertoa. Kukaan käsitteeseen liittyvä tieto on sijoitettu omaan kenttäänsä joko itsenäisesti tai toiseen kenttään upotettuna. Pyrkimyksenä on ollut tehdä apuväline terminologiseen tiedonvaihtoon ja sovelluskehitykseen, esimerkiksi SGML-sovelluksia varten.

NTRF-spesifikaatiossa termitietueen sisältämät tiedot jaetaan kuuteen luokkaan:

1. Termisidonnainen tieto
2. Käsitesidonnainen tieto
3. Käsitesuhdesidonnainen tieto
4. Luokittelusidonnainen tieto
5. Esitystapasideonnainen tieto
6. Hallinnollinen tieto.

Tämän luokittelun perusteella olemme rakentaneet alustavan version NTRF:ään perustuvasta SGML-reseptistä. Ratkaisumme ei kuitenkaan ole "ainoa oikea", sillä NTRF-määrittely ei aseta vaatimuksia siinä määritettyjen kenttien tai luokkien käyttämiseksi. NTRF-määrittelystä voitaisiinkin käytännössä tehdä useita "NTRF-yhteensopivia" SGML-sovelluksia.

Elementtien nimityksiksi valitsimme NTRF:stä tutut kenttien nimet. Sen sijaan merkistöratkaisumme poikkeaa NTRF:stä, jossa käytetään 7-bittistä ASCII-merkistöä ja erikoismerkeille — jollaisiksi tässä yhteydessä luetaan myös skandinaaviset kirjaimet å, ä, ö jne. — on luotu oma koodauskäytäntönsä. Tästä käytännöstä kuitenkin luovuimme, sillä SGML-toteutukseen sopivat luontevammin ISO:n merkkientiteettimääritykset. Sen lisäksi NTRF:n oman taulukon kuvaustavan asemesta on mielestämme sujuvampaa käyttää yleisesti hyväksytyjä SGML:n taulukkomäärittelyjä.

NTRF:n ja laatimamme SGML-reseptin yhteyksiä havainnollistaa seuraava esimerkkipari:

Esimerkki 1. NTRF:n mukaisesti koodattu termitietue.

```
fiTE    generaattorinsuojaus
fiDEF   relesuojaus, jonka kohteena on
        voimalaitosgeneraattori
fiBCON  relesuojaus
fiNCON  generaattorin sisäisen vian suojaus,
        generaattorin käyttöä valvova
        suojaus
CLAS    1.1
TIT     relesuojaus
INST    ABB Transmit Oy Releet ja
        Kaukokäytöt
CREA    24.10.1996 J.K.
```

Esimerkki 2. NTRF-DTD:n mukaisesti koodattu termitietue.

```
<term lang="fi">
<te>generaattorinsuojaus</te>
<def>relesuojaus, jonka kohteena on
voimalaitosgeneraattori</def>
<bcon>relesuojaus</bcon>
<ncon>generaattorin sisäisen vian
suojaus, generaattorin
käyttöä valvova suo-
jaus</ncon>
<clas>1.1</clas>
<tit>relesuojaus</tit>
<inst>ABB Transmit Oy Releet ja
Kaukokäytöt</inst>
<crea>24.10.1996 J.K.</crea> </term>
```

Vertailukohtana MARTIF

Rakenteista termistöhallintaa varten on olemassa myös Brigham Young Universityssä kehitelty kansainvälinen standardi ISO/DIS 12200:1995, joka tunnetaan nimellä MARTIF (Machine-readable Terminology Interchange Format). Nimensä mukaisesti se on tarkoitettu yleiseksi terminologisen datan välitysrakenteeksi, siis esimerkiksi tiedonsiirtoon erilaisten terminipankkiohjelmien välillä.

MARTIFin tavoitteena on selvästikin ollut käytön joustavuus yhdenmukaisuuden kustannuksella. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että eri järjestelmien välillä tarvitaan räätälöityjä muunnosohjelmia tietue- ja kenttärakenteen avoimuuden takia. Kehittämämme NTRF-DTD:n päämäärä on juuri toisenlainen: yhdenmukaisempi rakenne on tärkeämpi. Tiukempi rakenteen määrittely antaa enemmän mahdollisuuksia aineiston monimuotoiselle käytölle organisaation sisällä tai organisaatioiden välillä — ilman ylimääräisiä muunnoksia.

SGML-termipankin käyttö WWW:n kautta

Olemme rakentaneet SGML-pohjaista termipankkia osana Vaasan yliopiston ja Wärtsilä NSD Finland Oy:n yhteisprojek-

tia, jossa SGML-teknologiaa siirretään Vaasan rannikkoseudun pk-yrityksiin. Projektia rahoittavat TEKES ja Euroopan sosiaalirahasto (ESR). Termipankkimme testausta varten olemme koonneet NTRF-muotoista materiaalia, jonka olemme muuntaneet määritellyn tietorakenteen mukaiseksi. Termipankki on tehty käytettäväksi WWW-selaimella, jotta siitä voidaan tarvittaessa rakentaa ajantasainen palvelu laajalle käyttäjäkunnalle.

Termipankkiamme voi koekäyttää osoitteessa <http://terminology.uwasa.fi/ntrf/index.html>. Käyttö aloitetaan WWW-lomakkeelta, johon käyttäjän pitää syöttää hakuteksti sekä määrittää kentät, joihin haku kohdistetaan. Vaihtoehtoisesti käyttäjä voi siirtyä hakemistolomakkeelle, jossa tiettyä termistöä voidaan katsella aakkosjärjestyksessä tai systemaattisessa järjestyksessä.

Termien haku tapahtuu kahdessa vaiheessa. Ensimmäiseksi kootaan hakukriteerit täyttävistä tietueista pelkät päätermit, jotka esitetään valintataulun muodossa. Päätermin valinta käynnistää toisen vaiheen, jonka tuloksena käyttäjä saa eteensä kyseisen termitietueen koko tietosisällön. Molempien käsittelyvaiheiden runko on toteutettu Perl-ohjelmointikielellä ja itse hakutoiminnoista vastaa Helsingin yliopistossa kehitetty Sgrep-ohjelma.

Mitään varsinaista tietokantaohjelmaa ei ole käytetty, vaan SGML-muodossa olevat tekstit sinällään — eli termitietueet — muodostavat yhden "virtuaalisen tietokannan", toisin sanoen tiedoston, johon hakukyselyt Sgrep-ohjelman avulla kohdistetaan. Kukin termistö on sijoitettu omaan tiedostoonsa, joten käytännössä terminhaku saattaa kohdistua useaan fyysiseen tiedostoon samanaikaisesti. Hakutulokset kootaan yhteen NTRF-SGML-dokumenttiin, joka muunnetaan WWW-selaimen ymmärtämään muotoon ohjelmallisesti.

Ulkoasultaan termipankista esille saavat termitietueet noudattelevat pitkälti TSK:n sanastoista tuttua esitysmuotoa. Utta on kuitenkin se, että yläkäsite- ja alakäsiteviittaukset on toteutettu automaattisesti muodostettuina hypertekstilinkeinä. Lisäksi jatkossa aiomme lisätä linkit myös vieruskäsitteisiin, jolloin käyttäjälle toivottavasti muodostuu yhä parempi näkemys siitä, mitkä ovat kunkin käsitteen suhteet ympäristöönsä.

WWW-selaimen käyttö mahdollistaa myös erilaisten multimediatyyppisten esitysmuotojen käytön. Siksi onkin luultavaa, että jatkossa WWW-pohjaiset termipankit luovat aivan uudenlaisen, dynaamisesti päivitettävän hypermediaympäristön, jota on halpa käyttää ja levittää.

Termipalvelun joulutauko

Tekniikan Sanastokeskuksen termipalvelu pitää joulutauon 22.12.1997–2.1.1998. Tauon aikana faksitse tai sähköpostitse lähetetyt kysymykset saapunevat toki perille, mutta niitä ei henkilökunnan lomien vuoksi voida käsitellä normaalien toimitusaikojen mukaisesti. Termipalvelun puhelinnumerossa (09) 608 876 kysymyksiä ei oteta vastaan lainkaan. Myös Sanastokeskuksen toimiston numerosta (09) 2709 1060 tavoittaa aika ajoin vain puhelinvastaajan. Viimeistään 5.1.1998 palvelemme kuitenkin taas tavalliseen tapaan.

Valtioneuvoston kielipalvelusta

TELLERVO HYTTINEN

Erikoistutkija Tellervo Hyttinen esitelmoi Tekniikan Sanastokeskuksen vaalikokouksessa lokakuun lopussa: hän kertoi valtioneuvoston kanslian kielipalveluista eli johtamansa palveluyksikön toiminnasta. Terminfo julkaisee seuraavassa hänen kirjallisen referaattinsa samasta aiheesta.

Valtioneuvoston kielipalvelun synty juontaa juurensa 1970-luvun lopun kiinnostuksesta kieltä ja tasa-arvoa kohtaan. Valtioneuvoston ns. virkakielipäätös annettiin vuonna 1982. Siinä kehoitettiin käyttämään kieltä virkatoimissa siten, että jokainen voi asian ymmärtää. Valtionhallinnon kielenkääntäjät heräsivät ja alkoivat kysellä sen perään, eikö myös ulkomaalaisten, jotka voivat tutustua Suomen hallintoon vain käännösten välityksellä, pitäisi voida ymmärtää sanottu. Käännösten kirjavuus oli suuri.

Valtiovarainministeriössä vuosina 1983–1988 tehdyn perusselvitystyön jälkeen kielipalvelu sijoitettiin valtioneuvoston kansliaan. Kielipalvelu on osa valtioneuvoston käännöstoimistoa, joka huolehtii ruotsintamisesta; kielipalvelu keskittyy vieraisiin kieliin.

Kielipalvelun sanastotyö

Kielipalvelun tehtävänä on yhtenäistää Suomen valtionhallinnon monikielistä termistöä. Hallinnon kieli on erittäin kulttuurisidonnaista, joten vastineita ei aina löydy, vaan usein pitää turvautua selittäviin käännöksiin. Kielipalvelulla ei kuitenkaan ole resursseja kääntämiseen. Koetamme täyttää tehtävämme kokoamalla, järjestämällä ja säilyttämällä sitä termistöä, jota on käytetty eri tahoilla. Tämän aineiston pohjalta neuvomme asiakkaitamme.

Hallinnon monikielistä sanastotyötä tehdään eri asiantuntijatahojen yhteistyönä. Sanastoprojekteissa on mukana hallinnon asiantuntijoita, jotka rajaavat aineiston ja määrittelevät käsitteet. Lisäksi mukana on kääntäjiä, jotka tuntevat Suomen hallintoa ja useimmiten puhuvat suomea äidinkielenään, sekä kunkin hankkeen kohdekieliä äidinkielenään puhuvia. Lähtö- ja kohdekultuurin hallintojärjestelmiä vertaamalla pyritään löytämään sopivat käännökset suomalaisille ilmiöille.

Projektien tuloksena syntyy ehdotuksia yhtenäiseksi termistöksi. Tulokset julkaistaan yleensä kirjoina kielipalvelun julkaisusarjassa. Monesti yhtenäistämässä päädytään kuitenkin kompromisseihin, jotka eivät oikein tyydytä ketään mutta joihin on silti tyydyttävä, "kun vastaavaa ilmiötä ei ole muualla".

Kielipalvelussa perataan käännöksiä ominakin projekteina, mutta laajemmat ovat aina usean tahon yhteistyöhankkeita. Tällä hetkellä menossa ovat seuraavat projektit:

- **taide- ja kulttuurialan hallinnon sanasto**, jota tehdään yhteistyönä taiteen keskustoimikunnan kanssa. Sanastoon tulee noin 140 termiä; kielet ovat suomi, ruotsi, englantia ja ranska. Hanke valmistuu vuoden 1997 loppuun mennessä. Projektin sihteerinä toimii *Sirpa Oksanen*.
- **yliopistosanasto** yhteistyössä opetusministeriön ja yliopistojen rehtorien neuvoston kanssa. Sanastoon tulee noin 1500 termiä, ja kielet ovat laajimmillaan suomi, ruotsi, englantia, saksa, ranska, venäjä ja espanja. Sanasto valmistuu keväällä 1998. Projektista vastaa terminologia *Aino Wihervaara*.

- **valtioneuvoston** toista, uudistettua laitosta työstää projektisihteerit *Päivi Torniainen* yhteistyössä EU:n käännöselinten kanssa. Sanastoon tulee noin 150 termiä määritelmiseen kaikilla EU-kielillä sekä venäjäksi ja viroksi. Valmistumisaika on kevät 1998.
- **valtionhallinnon sanastoa englanniksi ja saksaksi** on yhteistyöprojekti ulkoasiainministeriön ja sisäasiainministeriön kanssa. Siihen tulee noin 450 organisaatio- ja virkanimikettä sekä käsitteiden selventämiseksi artikkeli Suomen valtionhallinnosta. Hanketta vie eteenpäin projektisihteerit *Kaisa Kuhmonen*. Teokset valmistuvat kevään 1998 kuluessa.

Säädöskäännökset

Kielipalvelun useimmiten toistettu fraasi lienee: "Suomen säädösten vieraskieliset käännökset ovat aina epävirallisia." Käännöksiä kysytään tiheään. Olemme koonneet säädöskäännöksiä ja tietoja niistä, mutta mm. tekijänoikeustietojen puuttuessa emme toimita niitä edelleen, vaan neuvomme kääntymään asianomaisen ministeriön puoleen. Säädösten nimien käännöksiä keräämme, ja olemme tuottaneet niistä listauksia keskushallinnon tarpeisiin.

Säädösten kääntämisestä annettiin 16.10.1997 valtioneuvoston periaatepäätös, jonka mukaan vastuu säädösten käännättämisestä ja ajantasaistamisesta on edelleen kullakin ministeriöllä. Päätöksen mukaan oikeusministeriön säädösrekisteri tallentaa ajantasaistetut käännökset ja tuottaa ohjeet säädösten kääntämisestä.

Säädösrekisteri on hiljakkoin aloittanut toimintansa myös Editan ylläpitämällä Internet-sivuilla (<http://finlex.edita.fi>), mutta käännöksiä siellä ei vielä ole.

Neuvontaa ja julkaisuja

Kielipalvelun tarjoama neuvontapalvelu on toistaiseksi maksutonta, ja sitä voi käyttää periaatteessa kuka hyvänsä. Neuvonta palvelee puhelimitse arkisin kello 8–12 numerossa (09) 160 2058. Muina aikoina käytössä ovat faksinumero (09) 160 2163, sähköposti: kielipalvelu@vnk.vn.fi, ja perinteinen posti: Kielipalvelu, VNK, PL 275, 00171 HELSINKI.

Kielipalvelusta voi tilata säädöskäännöslistausta (nykyisin yli 200 sivua) kopiointihintaan. Muut julkaisut, esimerkiksi seuraavat teokset, ovat normaaleja kirja-kauppatavaroita:

- *Ministeriöiden ja keskusvirastojen nimet VHS 1027* (fi-sv-en-de-fr-ru-es), VAPK 1988
- *Hallinnon sanastoja* 1987, VAPK 1988
- *Valtioneuvoston sanasto* (fi-sv-en-de-fr-ru-es), VAPK 1992
- *Valtionhallinnon sanastoa ranskaksi* (fi-sv-fr), Edita 1996
- *Metsäalan hallinnon sanastoa* (fi-sv-en-de-fr-ru-es), Edita 1997.

Henkilöstö

Kielipalvelussa on kolme virkaa, joita hoitavat erikoistutkija *Tellervo Hyttinen* sekä terminologit *Riitta Brelih* ja *Pirjo Soininen*. Lisäksi kielipalvelussa on vuosittain useita projektityöntekijöitä, harjoittelijoita ja työllistettyjä, kuten jo edellä hankkeita lueteltaessa kävi ilmi.

Terminologi som vetenskapsgren

Studentlitteratur on julkaissut terminologiaa oppiaineena ja tutkimusalana tarkastelevan teoksen *Terminologi som vetenskapsgren*. Kirjoittajina ovat Christer Laurén Vaasan yliopistosta, Johan Myking Bergenin yliopistosta ja Heribert Picht Kööpenhaminen kauppakorkeakoulusta – eli nimekäs pohjoismainen kolmikko. Lisäksi Anita Nuopponen ja Nina Puuronen Vaasan yliopistosta ovat kumpikin kirjoittaneet yhden kirjan kaikkiaan 12 luvusta.

Kirja valottaa ja avartaa tuoreella tavalla käsityksiä terminologian merkityksestä ja asemasta tieteenhaarana muiden tieteenhaarojen joukossa. Erityisen huomion saa terminologian suhde kielitieteen, jonka kehittymiselle sen katsotaan mieluummin antavan lisäeväitä kuin olevan haitaksi. Kirjoittajat tuntuvat olevan myös hieman huolissaan siitä, että terminologian teorian perinteisesti voimakas kytkös eräisiin käytännön toimintoihin, kuten kielenhuoltoon ja sanastotyöhön, on hämärtänyt joidenkin käsitystä näiden toimintojen tieteellisestä perustasta.

Terminologian teoriaa käsitellään kirjassa varsin kokonaisvaltaisesti, ja kunkin luvun yhteydessä annetaan runsaasti viitteitä muuhun alan kirjallisuuteen. Terminologiaopin perusasiat käydään läpi seikkaperäisesti, mutta tilaa annetaan myös syventäville pohdinnoille. Huolimatta ilmeisestä kunnioituksestaan perinteistä terminologian teoriaa kohtaan kirjoittajat pyrkivät myös – kuten tutkijoiden kuuluukin – löytämään uusia näkökulmia ja ajatusmalleja käsitteiden ja käsitejärjestelmien tutkimiseen ja kuvaamiseen.

Kirja on suunnattu pohjoismaiselle lukijakunnalle, ja sen luvut on kirjoitettu tanskaksi, norjaksi ja ruotsiksi – sen mukaan, kuka kunkin luvun on kirjoittanut. Kirjan lopussa on selkeä asiahakemisto.

Terminologi som vetenskapsgren. Christer Laurén, Johan Myking, Heribert Picht. (Med bidrag av Anita Nuopponen och Nina Puuronen) Studentlitteratur, Lund 1997. 293 sivua. ISBN 91-44-00401-X.

RTT:n uutuuksia

Norjalainen Rådet for teknisk terminologi (RTT) on julkaissut hiljakkoin kaksi uutta sanakirjaa. *Forkortingsordbok (RTT 67)* on lyhenneluettelo, joka perustuu RTT:n jo pitkään kokoamaan lyhennetietokantaan. Teos on monialainen mutta keskittyy tyystin erikoiskieliin; yleiskielen lyhenteet on jätetty huomiotta. Kustakin lyhenteestä annettu selitys erittelee lyhenteen mahdolliset eri merkitykset ja kielen. Mukana on lähes 5000 lyhennettä eri aloilta, myös organisaatioiden nimiä. Jo pa *TSK* on mukana!

Toinen RTT:n uutuuksista, *Ordbok for byggefag (RTT 68)* on norjalais-saksalais-norjalainen rakennusalan sanakirja. Se sisältää noin 8000 hakusanaa, joiden yhteydessä ilmoitetaan saksan substantiivien suku sekä tarvittaessa sanan merkitystä tai käyttöä koskeva tarkennus, esimerkiksi seuraavasti:

framløb (sanitær, varme) – Vorlauf *m*

Forkortingsordbok. Rådet for teknisk terminologi, 1997. (RTT 67) 139 sivua. ISBN 82-7566-033-5, ISSN 0802-0779.

Ordbok for byggefag (Wörterbuch für das Baufach). Ursula Kepp. Norges byggforskningsinstitutt, 1997. (RTT 68) 221 sivua. ISBN 82-536-0586-2, ISSN 0802-0779.

Metsäalan hallinnon sanastoa

Valtioneuvoston kanslia ja maa- ja metsätalousministeriö ovat julkaisseet *Metsäalan hallinnon sanaston*, joka sisältää suomalaisten metsäalan viranomaisten ja muiden organisaatioiden nimiä, säädösten nimiä sekä virka-, toimi- ja tutkintonimikkeitä. Aineisto on esitetty termietueina, joita on kaikkiaan lähes 300.

Teoksen kielet ovat suomi, ruotsi, englanti, saksa, ranska, venäjä ja espanja. Kussakin termitietueessa on termien ja käännösvastaineiden ohella selite, joka kuvaa käsitteen sisältöä tai antaa neuvoja nimitysten käyttöä varten. Organisaatioiden rakennetta on lisäksi kuvattu suomen- ja ruotsinkielisin kaavioin. Teos kuuluu valtioneuvoston kanslian kielipalvelun julkaisusarjaan.

Metsäalan hallinnon sanastoa. Valtioneuvoston kanslia ja maa- ja metsätalousministeriö; Oy Edita Ab, 1997. 396 sivua. ISBN 951-37-2134-5, ISSN 1235-7332.

Elimäen perimmäinenkin tarkoitus

Douglas Adamsin ja John Lloydin vuonna 1983 julkaisemaan kirjaan *The Meaning of Liff* perustuva suomenkielinen *Elimäen tarkoitus* näki päivänvalon syksyllä 1996. Tästä Silja Hiidenheimon, Kirsti Määttäsen, Tuomas Nevanlinnan ja Tarja Roinilan "lähes teologiset mittasuhteet saavutaneesta sovitustyöstä" tuli nopeasti myyntimenestys.

Elimäen tarkoituksen idea on veikeä: kirja esittelee sanastonomaisesti arkielämään – ja joskus pyhiinkin päiviin – liittyviä kokemuksia, tunteuksia, tilanteita ja jopa esineitä, joille niiden tuttuudesta huolimatta ei ole vielä annettu mitään erityistä nimitystä. Asia korjataan niin, että otetaan käyttöön "joutosanoja, jotka vain roikkuvat tienviitoissa merkitsemässä jotakin paikkaa" – siis paikannimiä – viittamaan näihin aiemmin nimettämiin käsitteisiin. Näin saadaan esimerkiksi

KUOPIO

kasvojenilme, joka on mahdollinen ainoastaan passikuvaa otettaessa

LOHJA

varpaankynnen osa, jonka tarkoituksena on tarttua nailonsukkahousuihin

KAUHAVA

toimivan jätepuristimen seuraamisesta syntyvä eksistentiaalinen kammotila

ja tietysti kaikkien näidenkin yläkäsite

ELIMÄKI

esine, asia, kokemus tai tuntemus, jonka kaikki tuntevat mutta jolla ei ole nimeä.

Elimäen tarkoitus on kiinnostavalla tavalla hyvin terminologinen teos. Se ottaa lähtökohdaksi käsitteen ja kuvaa sen niin havainnollisesti, ettei merkityksestä voi erehtyä. Tämän jälkeen käsitteelle annetaan kuvaava nimi, itse asiassa termi, joka useimmiten on hyvinkin osuva ja läpikuultavan tuntuinen.

Kirjan ylenpalttinen hauskuus perustuu yhtäältä verbaalisesti nokkeliin käsitteiden kuvauksiin, toisaalta todenmakuusiin assosiaatioihin nimitysten ja käsitteiden välille. Lukijalta vaaditaan kuitenkin huumorintajua, maantieteellistä yleissivistystä ja oman maan tapakulttuurin tuntevasta. Englanninkielisten alkuperäisteosten maailma avautunee kunnolla vain brittiläisen kulttuurin ja huumorin tunti-joille.

Syksyllä 1997 ilmestyi samojen tekijöiden laatima jatko-osa, jonka nimi on juhlavasti *Elimäen perimmäinen tarkoitus*. Silläkin on englanninkielinen esikuva, *The Deeper Meaning of Liff*. Uutuus jatkaa edeltäjänsä linjalla ja toistaa vain yhden hakusanan, joka on 'elimäki' itse.

Elimäen tarkoitus. Douglas Adams, John Lloyd (suomeksi kirjoittaneet Silja Hiidenheimo, Kirsti Määttäsen, Tuomas Nevanlinna, Tarja Roinila). Loki-kirjat, Helsinki 1996. 185 sivua. ISBN 952-9646-26-7.

Elimäen perimmäinen tarkoitus. Douglas Adams, John Lloyd (suomeksi kirjoittaneet Silja Hiidenheimo, Kirsti Määttäsen, Tuomas Nevanlinna, Tarja Roinila). Loki-kirjat, Helsinki 1997. 159 sivua. ISBN 952-9646-52-6.

Nordterm '97 i Kautokeino

TUULA JONASSON

De nordiska terminologidagarna hölls i år den 24–27 juni i Kautokeino i Norge. En av de finländska deltagarna var översättare Tuula Jonasson från Statistikcentralen. Hon berättar om sina upplevelser som nykomling i Nordterm.

Terminologerna möts vartannat år i ett av de nordiska länderna — tack vare Nordterm som är ett nätverk mellan terminologiinstitutioner och fackspråksforskare i Norden. Nordterm har arbetat med terminologisk forskning, praktiskt terminologiarbete, terminologisk utbildning m.m. för redan ett tjugotal år. Syftet med s.k. Nordtermdagarna är att sprida intresse för och kunskaper om terminologi samt att knyta kontakter mellan terminologiintresserade både i och utanför Norden.

I år var det för första gången samernas tur att ordna Nordtermdagar i Kautokeino i Norge, där termdagarna hölls den 24–27 juni. Arrangemangen sköttes i år av Nordisk samisk institutt och Rådet for teknisk terminologi. Antalet deltagare uppgick till omkring 70 personer.

Nordterm '97, som den här gången varade i fyra dagar, omfattade en kurs på en dag, ett seminarium på två dagar och en dag med presentationer av Nordterm, de olika terminologiinstitutionerna i Norden, internationellt terminologisamarbete m.m. Den sista dagen samlades också Nordterm-arbetsgrupperna.

Kursen, som i första hand var inriktad till samiska deltagare, gav en inblick i terminologiteorin och dess grundprinciper, olika begrepp, definitioner och termer samt termutbildning. Under seminariedagarna behandlades bl.a. samiskt terminologiarbete, nationella term-

baser, begreppsanalys och integrering av terminologiläran i olika utbildningsprogram. Vi fick också höra om nya satsningar på översättarutbildningen i Sverige, som inte ännu ligger på lika hög nivå som i Finland. Ytterligare programpunkter var bl.a. fackslang i tvåspråkiga företag.

Termer i översättningsarbete

För översättare är terminologiarbetet både viktigt och bekant. Arbetet sker dock på en mera praktisk nivå än vad gäller terminologernas arbete med stora krav på definitioner, beskrivningar o.dyl. Som nykomling bland garvade terminologer lärde man sig mycket nytt, men också det att man länge och väl arbetat som "terminolog" utan att ens veta om det.

Behovet av översättningar ökar hela tiden i vårt informationssamhälle. Översättaren borde kunna återge ursprungstexten innehållsmässigt i en form där experterna kan förstå de specialtermer som avses. Detta ställer stora krav på översättarens kunskaper i de olika områdena och då är det väsentligt att man har tillgång till olika termkällor. Det är då man i praktiken observerar den verkliga nyttan av terminologiarbete. Det skulle vara ytterst viktigt att översättarna hade en möjlighet att på ett vettigt sätt dokumentera alla termer, som de i sitt arbete stöter på. Detta kräver dock ofta mycket tid och ett tekniskt kunnande, som kanske inte alltid finns.

En idealsituation t.ex. vid Statistikcentralen skulle ju kunna vara den att det i varje enhet fanns en terminolog, som skulle specialisera sig på terminologin inom resp. ämnesområde. Ett mera realistiskt alternativ kunde dock vara att

ha en terminolog vid vår översättarenhet.

Från EU till termbanker — eller tvärtom?

I och med EU har översättarna ställts inför helt nya problem. Termerna i direktiven bör noga övervägas för att i de olika länderna och kulturerna förstås på samma sätt. Det är ytterst viktigt att termerna är exakta, speciellt när det gäller t.ex. säkerhet eller konsumentskydd. I detta harmoniseringsarbete har terminologiinstitutionerna en mycket viktig uppgift att fylla, eftersom korrekta termer är ett måste för högklassiga översättningar.

Under dagarna gavs också en lägesrapport av det samnordiska termbanksprojektet. Termbanken hade redan varit aktuell på Island för två år sedan, men i dag är den minst sagt lika aktuell och har tack vare Internet och modernare CD-ROM allt större möjligheter. Frågan om ansökan om EU-medel för projektet aktualiserades också.

Nordiska språk och sällskap

Under Nordtermdagarna var det roligt att höra alla de olika nordiska språken talade omkring en. De övriga språken går ju ändå att förstå på någon nivå, men inte samiskan! Jag var dessutom tvungen att erkänna min ovetskap om att det samiska språket inte bara är ett språk, utan flera.

Utöver det strikt yrkesmässiga ger dessa seminarier också en möjlighet att träffa kolleger, att stifta nya bekantskaper och också att bli bekant med respektive ort. Den här gången hade arrangörerna ordnat ett mycket lyckat kvällsprogram för deltagarna. En kväll på Kautokeino hembygdsmuseum och en oförglömlig middag i en kåta, låvvu, med Madam Bongos läckra rensoppa. Dessutom var ett tjugotal modiga deltagare med om en spännande forsfärd längs-

med Alta älv till Alta kraftverk med en otrolig tystnad och mäktigt fjällandskap som sällskap.

I skrivande stund verkar det fullständigt obegripligt att solen under seminariet aldrig gick ned i Kautokeino.

Vad är Nordterm?

Nordterm är organ för samarbete mellan Íslensk málnefnd (Island), Rådet for teknisk terminologi (Norge), Centralen för Teknisk Terminologi (Finland), Tekniska Nomenklaturcentralen (Sverige), Terminologigruppen (Danmark) och Nordiskt samiskt institut (Norge).

Nordterm är ett nordiskt forum och nätverk inom terminologiområdet. Nordterm skall främja och säkra det nordiska samarbetet på detta område genom utbyte av information, erfarenheter och arbetresultat; genom gemensamma projekt och vid konferenser, seminarier o.d. Nordterm skall säkra de nordiska ländernas inflytande på och andel i den terminologiska utvecklingen på internationellt plan genom gemensamt fastslagna riktlinjer.

Nordterm skall verka inom terminologisk forskning, praktiskt terminologiarbete, terminologiutbildning och andra aktiviteter som har beröring med terminologi. Genomförandet av de terminologiska aktiviteterna sker i Nordterms arbetsgrupper.

Nordterms högsta organ är dess styrgrupp, som består av representant för vart och ett av de samarbetande organen. Ordförande i styrgruppen är representanten för det organ som skall arrangera nästkommande Nordterm-församling.

Nordterm-församlingen är ett forum som är öppet för alla terminologiintresserade i de nordiska länderna. Nordterm-församlingen äger normalt rum vartannat år. Normalt skall värdskapet cirkulera enligt viss turordning. Församlingen är ett diskussionsforum, en bred bakgrundsgrupp, som kan tillföra Nordterm nya impulser och idéer.

Källa: Nordterms stadgar, 1994.

Korjauksia EU-nimistöön

Tarkat lukijamme huomasivat lehtemme viime numerossa (Terminfo 3/97, s. 5–9) julkaisemassamme EU-nimistöissä epäjohtonmukaisuutta, jopa selviä virheitä. Ongelmat koskivat suomen- ja ruotsinkielisiä tietoja. Kiitämme palautteesta, pahoittelemme tapahtunutta, ja oikaisemme väärät tiedot.

Suomenkielisissä nimissä kyse oli mm. synonyymeistä ja alkukirjaimista. *Euroopan yhteisöjen tuomioistuimesta* (termietue n:o 20) ei näet pitäisi käyttää lyhyempää muotoa *EY-tuomioistuin* tai pelkkä *tuomioistuin* — ei ainakaan virallisissa teksteissä. Seuraava nimi, *Euroopan yhteisöjen ensimmäisen asteen tuomioistuin* (21), oli puutteellinen; oikea muoto on *Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin*.

Osa toimielinten nimistä, kuten *tilintarkastustuomioistuin* (22), *talous- ja sosiaalikomitea* (23) ja *alueiden komitea* (25) taas pitäisi kirjoittaa pienellä alkukirjaimella suomalaisten ministeriöiden nimen tapaan. Lisäyksenä kerrottakoon vielä, että *pääosasto* (41) voidaan suomen kielessä lyhentää *PO:ksi*, ja *DG* jääköön muiden kielten, etenkin englannin, käyttöön.

Eräiden laitosten ruotsinkieliset nimet oli annettu epämääräisessä muodossa, vaikka kyse on nimenomaan tietyistä, tunnetuista laitoksista tai järjestelmistä. Selvyyden vuoksi annamme seuraavassa oikeat muodot.

27

Euroopan rahapoliittinen instituutti; ERI

sv Europeiska monetära institutet

28

Euroopan keskuspankki; EKP

sv Europeiska centralbanken; ECB

29

Euroopan keskuspankkijärjestelmä; EKPJ

sv Europeiska centralbankssystemet; ESSB

31

talous- ja rahaliitto; EMU

sv Ekonomiska och monetära unionen

39

Euroopan poliisivirasto; Europol

sv Europeiska polisbyrån; Europol

Ympäristösananasto valmis

TSK:n ympäristösananastoprojekti on ehtinyt maalilinjalle: sanasto, jonka yksityiskohtia on viimeistelty vielä lausuntokierroksen jälkeen syksyllä 1997, on nyt valmis. Sanasto ilmestyy alkuvuonna 1998 Gummeruksen kustantamana kirjana, ja se ehtinee kirjakaappoihin helmi–maaliskuussa.

Ympäristösananasto sisältää noin 300 käsitteen suomenkieliset määritelmät, joita täydentävät usein lisätietoja antavat huomautukset. Käsitejärjestelmiä kuvataan lisäksi graafisin kaavioin, ja termeille annetaan ruotsin-, englannin-, saksan- ja ranskankieliset vastineet.

SUMMARIES

TEPA termbank on the Web

TEPA, the termbank of TSK, has been opened for free trial use on the Internet. TEPA's Web page can be found at the following address: <http://otatrip.hut.fi/tkk/tepa>. If you are interested in the service, you can find more information on it at TSK's web site (address: <http://www.tsk.fi>, or <http://www.tsk.fi/info/tepa1.html>).

TEPA contains around 100,000 technical terms with equivalents in 1–5 languages together with tens of thousands of definitions. During the spring of 1998, the number of terms will increase by about 20%; there may also be some changes in the structure of term records.

TEPA has been available to the public since 1987. At first, the termbank was only accessible via a modem, but later a Telnet connection via the Internet was offered as an alternative. Since the spring of 1996, TEPA has been one of the services of the Otaniemi network of TRIP databases.

The use of TEPA on the Web will be provided free of charge until the end of May 1998. The layout and functions of TEPA's search page may still change during that time, and we welcome any feedback from the users in order to develop the service. Please, feel free to contact TSK (see back cover for details), or the library of The Helsinki University of Technology:

TKK / Kirjasto
Otaniementie 9
FIN-02150 ESPOO, Finland
tel.: +358 9 451 4138
fax: +358 9 451 4132
e-mail: tenttu@hut.fi

Chart, graph or diagram?

Sari Latva, a student at the University of Vaasa, worked as a trainee at TSK during the summer of 1997. As part of her training, she prepared a mini vocabulary of charts used to illustrate statistical data. It was not an easy task even though books and spreadsheet programs are filled with all types of charts. All this material did not, however, easily reveal the appropriate general Finnish term. Finally, *kuvio* was chosen as the preferred term, with English equivalents *chart*, *graph* and *diagram*.

When compiling this vocabulary, it became obvious that a more extensive vocabulary of the field is needed as soon as possible. Otherwise, the use of different terms for the same purpose and the same term for different purposes will continue.

This vocabulary contains 22 concepts representing the various types of statistical charts. Terms are given in Finnish, Swedish, English and German and definitions in Finnish. In addition, most of the charts are graphically illustrated by examples. The vocabulary does not take a stand on which types of charts are good or bad, or what type of information is best illustrated by a certain type of chart. More advice on this subject can be found in the literature dealing with statistics.

Use of the SGML standard in storing terminologies

Communication is becoming more and more versatile, and this must also be taken into consideration when storing information. Terminologies, for example, should be stored in a way that renders them easy to convert into various for-

mats for publication without changes in the content. A suitable tool for this is the international SGML standard as discussed in this article by *Jari Perkiömäki* and *Ari Hovila* from the University of Vaasa.

The authors use a baking analogy to make their ideas easier to grasp. Here we need to consider the document type definition (DTD) as the recipe which lists the ingredients (called elements) needed for the dough. The actual ASCII text (or a document instance), then, is the dough prepared according to the DTD recipe. Now the dough has the proper content but it lacks the form. This is intentional; just as you can bake various kinds of rolls or bread using the same dough, you can prepare different formats of the same ASCII presentation to be published on paper or CD-ROM, for example.

SGML can be used to facilitate terminology searches via the Web and also to automate the publication of terminologies in different media. Accordingly, the authors have prepared a preliminary version of an SGML representation of the Nordic Terminological Record Format (NTRF). This is not, by any means, the only way to do it; in fact, it is possible to prepare several NTRF-compatible SGML applications. Examples are given in the Finnish article to illustrate a term record in NTRF format and the corresponding SGML representation (see page 15).

An SGML-based termbank which can be accessed by a Web browser has been constructed in a joint project between the University of Vaasa and Wärtsilä NSD Finland Oy. The termbank is available for trial use at <http://terminology.uwasa.fi/ntrf/index.html>.

The basic idea has been to build a real-time termbank for a large number of users. No specific database program is used, instead the SGML term records as such make up a "virtual database". Search results are converted into the Web browser format automatically and then displayed to the user. References to

superordinate and subordinate concepts are realised by means of automatic hypertext links.

In general, the authors conclude that Web-based termbanks are likely to bring about a new dynamic hypermedia environment which is inexpensive to use and distribute.

Terminology Service of the Prime Minister's Office

Tellervo Hyttinen from the Terminology Service of the Prime Minister's Office gave a talk on the activities of her office at the general assembly of TSK at the end of October.

The task of the Terminology Service is to standardise the multilingual terminology used in Finnish administration. The language used in administration is highly culture-bound and therefore explanatory translations are often used when equivalents for certain phenomena do not exist in the other culture. The Terminology Service does not, however, have enough resources for translation work. Instead, they gather, organise and store terminology used by others.

The work, for example in terminology projects, is carried out in co-operation with specialists from administration, translators and native speakers of a given language. By comparing the administration structures of the source and target culture, the project groups try to find suitable translations for Finnish phenomena.

There is a telephone service offered free of charge and it is available to anyone. You may contact the Terminology Service on weekdays between 8–12 a.m. by telephone: +358 9 160 2058. Any other time you may send your inquiries to

VNK / Kielipalvelu
P.O.Box 275
FIN-00171 HELSINKI, Finland
fax: +358 9 160 2163
e-mail: kielipalvelu@vnk.vn.fi.

Literature

Terminologi som vetenskapsgren

Studentlitteratur has published a book *Terminologi som vetenskapsgren* which studies terminology as an independent field of research. The main authors of the book are *Christer Laurén* from the University of Vaasa, *Johan Myking* from the University of Bergen, and *Heribert Picht* from the Copenhagen Business School.

The book discusses the meaning of terminology and its status as a discipline among other disciplines. It also looks critically through the main features of the theory of terminology. Since the book is directed at Nordic readers, the chapters are written in Swedish, Norwegian or Danish depending on the author.

New publications from RTT

The Norwegian Council for Technical Terminology (Rådet for teknisk terminologi, RTT) has published two new dictionaries. *Forkortningsordbok* (RTT 67) consists of more than 5000 abbreviations of various special subject fields. The other new book, *Ordbok for byggefag* (RTT 68), is a Norwegian-German-Norwegian dictionary of building terms, and it contains about 8000 entries.

Glossary on Forestry Administration

The Finnish Prime Minister's Office and the Ministry of Agriculture and Forestry have published a Glossary on Forestry Administration (*Metsäalan hallinnon sanastoa*) which contains names of Finnish forestry authorities, organisations, and regulations, together with related nomenclature. There are more than 300 terms in Finnish, Swedish, English, German, French, Russian and Spanish with descriptions of contents or usage. Some illustrative organisation charts have also been included.

The Deeper Meaning of Liff

The book *The Meaning of Liff* by Douglas Adams and John Lloyd published in 1983 was adapted into Finnish as *Elimäen tarkoitus* by Silja Hiidenheimo, Kirsti Määttä, Tuomas Nevanlinna and Tarja Roinila in 1996. It was followed by *Elimäen perimmäinen tarkoitus*, based on *The Deeper Meaning of Liff*, in 1997.

These books assign existing place names to experiences, feelings, situations or objects which, even though familiar, do not have a proper term to describe them. The approach seems to follow the principles of terminology in an interesting manner: you first delimit the concept, then you select a suitable designation for it. In addition to a sense of humour, the reader also needs some knowledge of geography and local customs.

Detailed publisher information about each of these books is given in the Finnish article starting on page 19.

Nordterm '97

The traditional meeting of Nordic terminologists, Nordterm '97, was arranged in Kautokeino, Norway, June 24–27. One of the participants, *Tuula Jonasson* from Statistics Finland, writes about her experiences as a newcomer in Nordterm in this Swedish article.

Nordterm '97 started with a one-day course in terminology, directed mainly to the Samish participants. The course was followed by a two-day seminar with presentations concerning the various forms of application of terminological principles, current topics of research etc. The last day was left to working group meetings and the Nordterm Assembly.

As a translator, the author was very interested in how terminology affects the translation, and vice versa. As a matter of fact, a translator must often take the role of a terminologist, too. But ideally, the translators should have a dedicated terminologist to assist them.

As the membership in the European Union has brought along new challenges to translators, resources and terminological tools should be developed as well. A topic related to this, the development of a Nordic termbank, was also discussed in Nordterm '97. Thanks to modern information technology (e.g. the Internet) and funding options offered recently by the European Commission, the topic is now more actual than ever.

Nordterm '97 was a nice mixture of the Nordic languages, most of which were understandable to the author, at least to some extent. The social programme was also a success, including some unforgettable cultural events.

Now, in the middle of November, it is incredible to think that the sun never set in Kautokeino during Nordterm '97.

Corrigenda

In Terminfo 3/97, there were inconsistency and even some errors in the Finnish and Swedish terms of the EU nomenclature article. We thank our observant readers for the feedback, and present the corrected information on page 23.

Christmas Holidays

The term service of TSK is closed between 22 December 1997 and 2 January 1998. You may send inquiries by fax or e-mail but they cannot be dealt with in the normal manner during that time. The phone-in term service is not available at all. Occasionally, you may be answered by a tape-recorded message also when calling to TSK's other phone numbers.

RAUHALLISTA JOULUA! — GOD JUL — MERRY CHRISTMAS!
HYVÄÄI UUTTAI VUOTTAI — GOTT NYTT ÅR — HAPPY NEW YEAR!!

T I L A U S K O R T T I

TERMINFO

Kyllä, tilaan **TERMINFO**-lehden

- kestotilauksena hintaan 175 mk**
 vuositilauksena hintaan 190 mk

Kestotilauksena tilattu lehti tulee tilaajalle vuodesta toiseen ilman eri uudistusta, kunnes tilaaja joko muuttaa sen määräaikaiseksi tai lopettaa tilauksen. Tilauksen hinta on vuoden alussa voimassa oleva hinta, joka on painettu lehteen. Tilauksen voi keskeyttää ennen tilauskauden loppua joko puhelimitse tai kirjjeellä. Peruutus on tehtävä vähintään kaksi viikkoa ennen uuden tilausjakson alkamista. Mikäli peruutus ei saavu määräaikaan mennessä, laskutetaan tilaajan saamat lehdet irtolomumerohintaan sekä peruutuksen aiheuttamat kulut 30 mk. Tilausehdot löytyvät jokaisesta lehden numerosta.

Maksajan tiedot

Nimi
Yritys/yhteisö
Lähiosoite
Postinumero ja -toimipaikka
Puhelin Asiakasnumero
Päiväys, tilaajan allekirjoitus ja nimen selvitys

Lehden saaja (mikäli eri kuin maksaja)

Nimi
Yritys/yhteisö
Lähiosoite
Postinumero ja -toimipaikka
Puhelin

Oy Edita Ab
maksaa
posti-
maksun

Oy Edita Ab
**AIKAKAUS-
LEHDET**

**VASTAUS-
LÄHETYS
Sopimus
00043/1
INFO 750**

00003 HELSINKI

TILAUKSET

- **PUHELIMITSE 9800-2599**
(Puhelu on ilmainen.)
- **FAKSITSE (90) 566 0380**
- **POSTITSE** tällä kupongilla
(Postimaksun olemme maksaneet puolestasi.)

TEKNIIKAN SANASTOKESKUS RY (TSK) CENTRALEN FÖR TEKNISK TERMINOLOGI RF

Tekniikan Sanastokeskus tarjoaa erikoisalojen termistöön, sanastoihin ja sanastotyöhön liittyvää tietoa ja asiantuntijapalveluja. TSK:n päätoimintamuotoja ovat sanastoprojektit, termipankki ja termipalvelu.

TSK julkaisee Terminfo-lehden ohella erikoisalojen sanastoja ja sanaluetteloita. Nämä tallennetaan yleensä myös suora-käyttöiseen termipankkiin TEPAan.

TSK:n kirjastossa on laaja kokoelma eri alojen sanastoja, sanakirjoja, sanastoluonnoksia ja sanastostandardeja. Kirjasto on avoinna arkisin klo 8.30–16.00.

TSK on perustettu 1974, ja sen jäseninä on yrityksiä, liikelaitoksia, käännöstoimistoja ja aatteellisia yhdistyksiä. TSK tekee tiivistä yhteistyötä sekä jäsenistönsä että muiden sanastotyöstä kiinnostuneiden yhteisöjen kanssa.

TSK:N TOIMISTO JA KIRJASTO:

Albertinkatu 23 A 12

00120 Helsinki

puh. (09) 2709 1060

faksi (09) 608 859

sähköposti tsk@tsk.fi

Internet <http://www.tsk.fi>

Termipalvelu (maksullinen ei-jäsenille)

puh. (09) 608 876

faksi (09) 608 859

sähköposti termipalvelu@tsk.fi